

Lausunto

HHO/6087/2025
HHO-AK-2025-13634

1.12.2025

Helsingin hovioikeus

Hovioikeudenneuvos Anna-Maija Ruohoniemi

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: HE 170/2025 vp

Asia: Lausunto asiassa HE 170/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemisesta rajat ylittäviltä häirintäkanteilta

Yleistä

Helsingin hovioikeus pitää hallituksen esitystä pääosin kannatettavana.

Sananvapauden ja avoimen keskustelukulttuurin turvaaminen julkiseen keskusteluun osallistuvien suojelemisella on keskeinen osa demokratian ja oikeusvaltion ylläpitoa.

Lakiehdotuksen soveltamisalan rajat ylittävä ulottuvuus sekä sisällöllinen rajautuminen riita-asioihin johtanevat kuitenkin siihen, että lain soveltamistilanteet Suomessa jäänevät vähäiseksi. Suomessa SLAPP-piirteitä sisältävät oikeudenkäynnit ovat useimmiten kansallisia ja ne käsitellään valtaosin rikosprosessuaalisessa menettelyssä.

Vastaajalle annettava oikeus vaatia kantajalta vakuus oikeudenkäyntikulujen kattamiseksi muodostaisi uudenlaisen instrumentin oikeudenkäynnin aloittamisen tai jatkamisen suhteen. Vakuuden asettamisvelvoitetta on aiemmin käytetty lähinnä turvaamistoimissa (esimerkiksi UK 8:2 ja 2:5.2).

Hovioikeus pitää tärkeänä, että uutena rangaistusluontoisena taloudellisenä seuraamuksena esitettävän häirintäkannemaksun suhteen tuomioistuimella on erikseen säädetty mahdollisuus jättää häirintäkannemaksu tuomitsematta, mikäli menettely saattaa täyttää rikoksen tunnusmerkistön.

Hallinnollinen taakka ja ratkaisujen julkaiseminen

Direktiivin 47. johdantokappaleessa on kiinnitetty huomiota ratkaisujen julkaisemisesta aiheutuvan turhan hallinnollisen taakan rajoittamiseen. Tästä syystä jäsenvaltioille onkin asetettu vaihtoehtoisiksi joko kaikkien muutoksenhakutuomioistuinten lopullisten tuomioiden julkaiseminen tai ainoastaan ylimmän oikeusasteen tuomioiden julkaiseminen.

Hallituksen esityksessä on valittu direktiivin täytäntöönpanotavaksi se, että kaikki hovioikeuksien ja korkeimman oikeuden SLAPP-asioissa antamat tuomiot julkaistaan. Hallituksen esityksen perusteluissa jopa lähdetään siitä, että julkaisuvelvoite koskisi myös niitä hovioikeuden ratkaisuja, joilla vain jatkokäsittelylupa hylätään.

Tällä hetkellä hovioikeuden ratkaisusta julkaistaan vain murto-osa eikä jatkokäsittelyluparatkaisuja julkaista ollenkaan. Esimerkiksi Helsingin hovioikeudessa vuosittain annetuista yli 3.000 ratkaisusta julkaistaan hovioikeuden verkkosivuilla tai Finlex-tietokannassa noin 10–20 tuomiota. Julkaisuperusteena on jutun oikeudellinen merkitys. Julkaiseminen edellyttää toimitustyötä. Myös tietotekniset sekä tietosuoja- ja tietoturvanäkökohdat tulee huomioida.

Hallituksen esityksessä (s. 26) lähdetään siitä, että direktiivin täytäntöönpano ei lisää oikeuslaitoksen työmäärää. Julkaisemisen työtaakkaa lisäävän vaikutuksen ohella vaikuttaa varsin tarpeettomalta julkaista kaikkia tai ollenkaan jatkokäsittelylupahakemuksen hylkäämistä koskevia, direktiivin soveltamisalaan kuuluvia ratkaisuja. Laaja julkaisemispakko voi olla jopa vahingollista direktiivin tarkoituksen kannalta, koska kantaja voi julkaisemispakon johdosta ajatella saavansa joka tapauksessa julkisuutta.

Helsingin hovioikeus esittää, että direktiivi pantaisiin tältä osin Suomessa täytäntöön sen sisältämän minimivaatimuksen mukaisesti ja ainoastaan korkeimman oikeuden ratkaisut säädettäisiin pakollisesti julkaistaviksi. Tämä vastaisi myös nykyistä käytäntöä, sillä lähes kaikki korkeimman oikeuden asiaratkaisut julkaistaan. Hovioikeudet voisivat edelleen oman harkintansa mukaisesti julkaista lain soveltamisalaan kuuluvia merkittäviä ratkaisuja vastaavalla tavalla kuin kaikissa asiaryhmissä.